

Merima Carmen PETROVICI

ÎNȚELEGERE VERSUS INTERPRETARE, COMPREHENSIUNE VERSUS EXPLICAȚIE

Understanding versus interpretation,
comprehension versus explanation

Merima Carmen PETROVICI

Abstract: *Understanding, interpreting, comprehending and explaining, are philosophical and fundamental concepts in the communication process. Furthermore for educators these concepts represent methods within the instructive-educational activities they rely on. Although seemingly trivial and available to anyone, the correct use of these terms can result in practical performance descriptors for those who want to become „good communicators”. The purpose of this paper is to help identify the differences between these concepts, to highlight their interdependence and the fact that they constitute the steps necessary to achieve full understanding.*

Keywords: understanding, comprehension, interpretation, explanation, communication.

În prezenta lucrare ne-am referit la înțelegere în special ca etapă a procesului învățării, dar și ca rezultat al semiozei (actului de semnificare), interacțiunea dinamică dintre semn – interpretant - obiect, însă nu i-am omis nici valențele lingvistice, de stăpânire a codării semnelor (înțelegerea limbii), sociologice, de integrare în societate (înțelegerea modului de viață), respectiv pe cele hermeneutice, axate pe sensul și semnificația cuvintelor. Un alt suport al opțiunii noastre interpretative îl avem în aprecierea lui Jurgen Habermas, cuprinsă în teoria acțiunii comunicative și teoria consensuală a adevărului, conform căreia înțelegerea reprezintă rezultatul unei interacțiuni între interlocutori care, în final, acordă același sens unei exprimări. Cercetătorul american Pearson completează definiția înțelegerii spunând că aceasta reprezintă găsirea răspunsurilor la propriile întrebări. Pornind de aici ne este ușor de acceptat că procesul înțelegerii nu este unul liniar și unidirecțional, ci are loc simultan derulări convergente dar și divergente atât ale sensurilor proprii interlocutorilor cât și la nivelul aceluiași locutor. Drumul este al construcției nu al căilor prestabilite. Avem construcții paralele dar și comune, simultane dar și succesive.

Strâns legate de conceptul înțelegerii sunt accepțiunile principale ale conceptului de interpretare în sine, enumerate în cele ce urmează:¹ încercarea de explicare, clarificare, explicitare a unui enunț sau text, aprofundare a unui înțeles, deslușirea a ceea ce se ascunde „dincolo de cuvinte”, de ceea ce vrea să spună autorul. Referindu-se la sensul de explicitare, Heidegger spunea că acesta „se întemeiază existențial în înțelegere”;² încercarea de explicare a modului de înlănțuire a componentelor unui proces, de a descoperi originea unor fenomene, de a da “socoteală” de intențiile unei persoane, ale unui text, de a indica momentele desfășurării unui proces; acțiunea de a atribui semnificații expresiilor unui limbaj formal; acțiunea de a traduce dintr-o

¹ Paul Cornea, *Interpretare și raționalitate*, Iași, Editura Polirom, 2006, pp.57-58.

² Martin Heidegger, *Ființă și timp*, trad. rom. de Gabriel Liiceanu și Cătălin Cioabă, București, Editura Humanitas, 2003, p. 204.

**„Understanding versus interpretation, comprehension versus explanation”,
Astra Salvensis, 3, p. 168-170**

limbă în alta;³ încercarea de a face o conjectură,⁴ de a media între două alternative, de a urmări implicațiile unei decizii, situații, etc.; modalitatea de a reprezenta, a cânta, a dansa o operă coregrafică, muzicală, etc.

Se poate observa că, în toate cazurile de mai sus, interpretarea este considerată ca fiind concomitent activitate și rezultat al acestei activități. Mai mult, interpretarea este o parte integrantă a înțelegerii depline, situată pe un nivel superior acesteia, mai performant, mai adecvat situației, cu rol în clarificarea, explicarea, problematizarea, pătrunderea în esența conceptelor/fenomenelor/situațiilor respective.

În concluzie se poate afirma că în procesul înțelegerii se pot distinge două etape care nu au o limită clară de demarcație și de cele mai multe ori se întrepătrund: înțelegere, prima etapă, elementară și automatizată, are loc în mod obișnuit, când comunicarea cu ceilalți e spontană, pe baza unor convenții acceptate; interpretarea, cea de-a doua etapă, e premeditată, se bazează pe judecăți și inferențe. Interpretarea nu reprezintă numai componenta performantă a înțelegerii, ci completează și perfecționează acțiunea acesteia.⁵

Paul Cornea evidențiază diferența dintre înțelegere și interpretare prin faptul că înțelegerea „survine”, în timp ce interpretarea e „asumată” și orice tip de interpretare constituie o „dezvoltare a înțelegerii, cauzată de o criză a sensului (un blocaj pe circuitul comunicativ, dorința de a investiga adâncit dimensiunea simbolică a textului)”⁶

Problematika distincției între înțelegere și interpretare i-a preocupat cu mult timp înainte pe Wittgenstein, care a evidențiat distanța dintre „înțelegerea curentă” și interpretare, și pe Gadamer pentru care „a înțelege înseamnă totdeauna a interpreta (...). Interpretarea e forma explicită a comprehensiunii”⁷

După ce în secolul al XVII-lea pozitiviștii au realizat demarcarea științelor naturii de cele ale spiritului, în încercarea de a demonstra că, deși sunt diferite, aceste științe denumite ulterior nomotetice respectiv ideografice au ca numitor comun cunoașterea, Wilhelm Dilthey precizează că fenomenele naturii necesită explicarea, iar comprehensiunea ar fi cea care ar permite înțelegerea vieții omenești sub diversele ei forme de manifestare. În perspectiva lui Dilthey, comprehensiunea se referă doar la situațiile în care „spiritul sesizează spirit”,excluzând operațiile cognitive precum raționamentele, demonstrațiile caracteristice științelor naturii.⁸ Deosebirea dintre

³ „Traducerea înseamnă înlocuirea reprezentării unui text într-o limbă print-o reprezentare a unui text echivalent într-o a doua limbă” (Roger T. Bell, *Teoria și practica traducerii*, trad. rom de Cătălina Gazi, Iași, Editura Polirom, 2000, p. 24).

⁴ Conjectura este conform lui Paul Cornea: „evaluarea opțiunilor luate în considerare la un moment dat, spre a alege pe cea mai potrivită situației și scopului urmărit” (Paul Cornea, *op. cit.*, p. 249)

⁵ Paul Cornea, *op.cit.*, p. 72.

⁶ *Ibidem*, p. 67.

⁷ Hans Georg Gadamer, *Gesammelte Werke. Hermeneutik*, vol.I: *Wahrheit und Methode*, Tübingen, J. C. B. Mohr (PaulSiebeck), 1960/1990 (*Verite et Methode. Les grandes lignes d'une Hermeneutique philosophique*, ed. integrale revue et complète, trad. fr. de Pierre Fruchon, Jean Grondin, Gilbert Merlio, Seuil, Paris, 1996).

⁸ Paul Cornea, *op.cit.*, p. 91.

Merima Carmen PETROVICI

științele naturii și cele ale culturii nu se datorează domeniilor diferite de studiu, ci metodologiei folosite, adică „diferenței dintre explicare și comprehensiune în calitate de condiții ale conceperii și constituirii științei experimentale posibile”.⁹ De fapt, între comprehensiune și explicare există un raport de complementaritate, ceea ce înseamnă că sunt create premisele unui nou tip de explicație „o explicație pe baza înțelegerii, adică una comprehensivă: nu prin cauză și lege ci prin sens și scop”.¹⁰

Drept argument la afirmațiile anterioare referitoare la raportul de complementaritate al explicației și comprehensiunii, aducem opinia lui Paul Ricoeur conform căreia „explicația și comprehensiunea nu constituie poliul unui raport de excluziune, ci momentele relative ale unui proces complex care ar putea fi numit interpretare”.¹¹

Paul Cornea completează tabloul caracteristicilor celor două tipuri de activități cognitive și precizează că, în timp ce comprehensiunea operează spontan, nonsecvențial, euristic și nu algoritmic, constituind unul dintre principalele instrumente de explorare a artei și literaturii, nefiind adecvată explorării universului fizic, explicarea constă nu doar în a face mai inteligibil un lucru, ci și în a descoperi originea unor fenomene, motivele unor acțiuni, fiind legată de raționalitate și potrivită științelor naturii, deoarece este o cunoaștere obiectivă, analitică, metodică.¹²

În timp ce comprehensiunea răspunde la întrebarea „cum este”?, explicarea răspunde la întrebarea „de ce”?

Etimologic, comprehensiunea provine din latinescul „comprendo (-ere)” însemnând: a prinde, a cuprinde, a înțelege, a exprima, a descrie sau a povesti. Analog, explicarea are rădăcinile în latinescul „explicare” tradus prin: a deplia, a aduce la lumină ceea ce este ascuns, deci a face clar, cunoscut, inteligibil. A explica presupune două sensuri: „cum se întâmplă, ce se întâmplă?” (comprehensiunea) și „de ce se întâmplă?” (explicația propriu-zisă, construită deductiv sau inductiv). În esență, comprehensiunea înseamnă înțelegerea sensului (inclusiv explicație într-o accepțiune largă), iar explicarea reprezintă determinarea cauzelor.

În calitate de „gestionară” de sensuri, interpretarea, fenomen exclusiv caracteristic ființei umane, implică două tipuri majore de activitate cognitivă: comprehensiunea și explicarea. Conceptele de explicare și comprehensiune, evidențiază individual și laolaltă, modalitățile de ființare ale interpretării, mai mult, putem spune că explicarea, comprehensiunea și interpretarea formează triada conceptelor hermeneuticii. Astfel, hermeneutica a fost definită „teoria interpretării comprehensive, a interpretării care conduce la înțelegere”.¹³

⁹ Manfred Riedel, *Comprehensiune sau explicare? Despre teoria și istoria științelor hermeneutice*, traducere din limba germană și prefață de Andrei Marga, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1989, p. 39.

¹⁰ Alexandru Boboc, *Hermeneutică și ontologie. Prolegomene la o reconstrucție modernă în filosofia culturii*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1999, p. 27.

¹¹ Paul Ricoeur, *Eseuri de hermeneutică*, traducere de Vasile Tonoiu, București, Editura Humanitas, 1995, p. 134.

¹² Paul Cornea, *op.cit.*, p. 94.

¹³ Aurel Codoban, *Semn și interpretare. O introducere postmodernă în semiologie și hermeneutică*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 2000, p. 81.

**„Understanding versus interpretation, comprehension versus explanation”,
Astra Salvensis, 3, p. 168-170**